

Voortbestaan bloeiende geloofsgemeenschappen in het geding na uitspraak Vaticaan

Beziel Verbund Utrecht

Congregatie verwerpt beroep Brummen tegen kerksluiting

Op oudejaarsdag 2015, enkele uren voor het aflopen van de verlengde antwoordtermijn, ontving de geloofsgemeenschap in Brummen het bericht dat de Congregatie van de Clerus (het beroepsorgaan in het Vaticaan bij kerksluitingen) haar protest tegen de door kardinaal Eijk opgelegde sluiting van hun kerk heeft afgewezen. Dit kwam als een donderslag bij heldere hemel. Kerkjuristen hadden van tevoren verklaard dat de argumentering in het decreet van kardinaal Eijk op verschillende punten niet voldeed aan de strenge eisen die het canonieke recht stelt aan de sluiting van een kerk.

Hun voormalige pastoor had hen nog verzekerd dat zij als meest vitale en financieel gezondste gemeenschap van de hele fusieparochie geen enkele gevaar liep in de golf van kerksluitingen. Maar in november 2014 kwam er volkomen onverwacht een mededeling van het parochiebestuur dat er een koper voor hun kerk was gevonden, die dan ook als een bom insloeg. Vrij snel daarna volgde het sluitingsdecreet van de kardinaal waartegen de geloofsgemeenschap Brummen een bezwaar- en beroepsprocedure is gestart.

Nipte overwinning

In de afgelopen periode blijkt er intensief overleg te zijn geweest tussen de kardinaal en de Congregatie van de Clerus, waarvan Mgr. Eijk zelf lid is.

De geloofsgemeenschap ontving enkele maanden geleden een bericht van de Congregatie, waarin uitstel van de uitspraak werd aangekondigd tot 31 december in verband met noodzakelijk verder onderzoek. Achteraf blijkt nu, dat de kardinaal in de loop van de procedure verschillende nieuwe stukken heeft ingebracht, terwijl de geloofsgemeenschap niet de mogelijkheid heeft gekregen om daar kennis van te nemen, laat staan daar argumenten tegenin te brengen. En op het laatste nippertje heeft de Congregatie om een uitspraak gevraagd van de Priesterraad van het aartsbisdom, die vervolgens op 3 december 2015 is gehouden.

Kerksluiting en verbod op vieringen

De verklaringen van Mgr. Eijk dat niet hij maar het parochiebestuur kerken sluit, en dat hij alleen toestemming geeft voor de sluiting van een kerk als het financieel niet anders kan, worden hiermee naar de prullenbak verwezen. Daar komt bij dat de kardinaal de sluiting van een kerk onverbrekkelijk koppelt aan een verbod om nog langer liturgische vieringen te houden en sacramenten te bedienen in de betreffende geloofsgemeenschap. De gelovigen worden daarvoor verwezen naar het door de kardinaal aangewezen eucharistisch centrum. Een dergelijke combinatie van kerksluiting en verbod op vieringen zou het feitelijk einde betekenen van de bloeiende geloofsgemeenschap in Brummen.

Overgang naar andere parochie

Navrant is dat Brummen inmiddels geen deel meer uitmaakt van de parochie Levend Water, die inmiddels om financiële redenen is ontbonden. Tijdens de beroepsprocedure is de geloofsgemeenschap overgebracht naar de financieel gezonde buurparochie Heilige Twaalf Apostelen. Als deze overheveling een half jaar eerder had plaats gevonden zou er geen aanleiding zijn geweest om de Brummense gemeenschap hun kerk te ontnemen.

Wat nu?

De geloofsgemeenschap Brummen is momenteel in overleg met het bestuur van de nieuwe parochie over mogelijke oplossingen en beraadt zich of zij gebruik gaat maken van de mogelijkheid om binnen een termijn van 2 maanden in hoger beroep te gaan tegen de uitspraak.

Verdere consequenties

Dat een vitale, financieel gezonde geloofsgemeenschap haar beroep tegen de afgedwongen sluiting van haar kerk heeft verloren, zal consequenties hebben voor alle andere geloofsgemeenschappen in het aartsbisdom. De kardinaal zal er in het vervolg van uit gaan dat hij niet bang meer hoeft te zijn voor beroepsprocedures tegen zijn sluitingsdecreten. Als hij zijn sluitingsbeleid voortzet zal zijn voorspelling uitkomen dat er over 10 jaar van de circa 300 nog maar 20 à 30 kerken over zullen blijven.

Als Bezield Verband Utrecht zijn wij van plan om deze schrijnende zaak voor te leggen aan paus Franciscus en we willen de mogelijkheden onderzoeken om bij de bevoegde Vaticaanse instanties de eenzijdigheid van de beroepsprocedure tegen kerksluiting aan te kaarten. In de burgerrechtspraak zou een dergelijke voorkeursbehandeling van een van de partijen in een geschil als onrechtmatig worden beschouwd en daardoor volledig ondenkbaar zijn.

Ad de Groot